

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní
Martinou Rýznarovou ve věci

žalobce: **nezl. Z. K.**
bytem X
zastoupený zákonnou zástupkyní A. K.
bytem X

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 2. 2025, č. j. X, ve věci příspěvku na péči
takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 2. 2025, č. j. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Spor byl o přezkoumatelnost a zákonnost napadeného rozhodnutí a stupeň závislosti žalobce na pomoci jiné osoby. Spornými základními životními potřebami (dále jen „ZŽP“) byly orientace, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, komunikace a výkon fyziologické potřeby. Rozhodné období bylo od února 25. 3. 2024 (podání žádosti) do 13. 2. 2025 (vydání rozhodnutí o odvolání).
2. Žalovaný napadeným rozhodnutím změnil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky ve Zlíně (dále jen „úřad práce“) z 30. 7. 2024, č. j. X tak, že zamítl návrh na změnu výše přiznaného příspěvku na péči od března 2024 a rozhodl, že nadále se žalobci poskytuje příspěvek na péči ve výši 3 300 Kč měsíčně.

3. **Žalobce v žalobě** namítal, že posudek o závislosti žalobce na pomoci jiné osoby není objektivní, úplný, přesvědčivý a přezkoumatelný. Posudek je v rozporu s podklady rozhodnutí. Žalobce je v multioborové péči, má oboustrannou těžkou krátkozrakost a tupozrakost, lehce opožděný psychomotorický vývoj, dyspraxii, enkoprézu (neschopnost udržet stolicí), hypotonii a potravinové alergie. Žalobce podrobně popsal své diagnózy a jejich dopad na každodenní život. Námitky k jednotlivým aktivitám soud uvádí u sporných ZŽP.
4. Žalobce se vyhýbá vrstevníkům z důvodu oční vady a špatné orientace, protože má strach z nárazů do druhých a že včas nestihne uhnout. Žalobce má zvýšenou frustraci kvůli omezení v prostředí na základě očních vad, protože vidí před sebe jen asi na dva metry a dál už vidí rozmazaně. Žalobce má opožděný motorický vývoj a nedosahuje věkových milníků motorických dovedností ve srovnání s vrstevníky. Žalobce má vývojovou poruchu motorických funkcí a postižení nebo nezralost v plánování a organizaci pohybů. Má proto potíže při oblékání, při stolování, je neobratný, má pomalé tempo psaní a neúhledný rukopis, motorický neklid, je vyřazen ze sportovních aktivit a některých zájmových činností a je unavitelný. Žalobce má potíže s dýcháním a tvorbou řeči, ochablost vazů a kloubů a špatnou reflexi. Žalobce má ztížené učení a izoluje se kvůli svévolnému odchodu stolice a problémům s pohyblivostí. Raději se straní, aby nespadl nebo se neuhodil. Neustálé obtíže mu snižují sebevědomí. Dochází k nedorozuměním v sociálních situacích. Žalobce namítl systémovou podjatost lékařské posudkové služby a navrhl k důkazu znalecký posudek.
5. **Žalovaný ve vyjádření k žalobě** uvedl, že napadené rozhodnutí vydal na základě úplného a přesvědčivého posudku Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Ostravě (dále jen „posudková komise“). Pro uznání nezvládání ZŽP musí být v doložené zdravotnické dokumentaci odpovídající medicínské zjištění těžké funkční poruchy, nikoliv jen konstatování, že žalobce ZŽP nezvládá. V případě průkazu osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči se řízení o nich liší, posuzují se odlišná kritéria podle odlišných právních úprav.
6. **Soud přezkoumal** napadené rozhodnutí podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění účinném ke dni vydání rozsudku (dále „s. ř. s.“), v mezích žalobních bodů a při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.).
7. **Úřad práce v rozhodnutí z 30. 7. 2024** uznal, že žalobce nezvládá ZŽP stravování, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví a osobní aktivity, zvýšil žalobci příspěvek na péči z 3 300 Kč na 6 600 Kč měsíčně od března 2024 a rozhodl, že od července 2024 bude poskytovat žalobci příspěvek na péči ve výši 7 400 Kč.
8. **Žalovaný v rozhodnutí o odvolání** popsal, že členkou posudkové komise byla internistka, podrobně citoval z lékařských zpráv a dospěl k závěru, že žalobce samostatně nezvládá v přijatelném standardu ani s běžnými facilitátory tři ZŽP, a to stravování, péči o zdraví a osobní aktivity. Žalobce zvládal ZŽP výkon fyziologické potřeby. Podle posudkové komise posudkový závěr institutu posuzování zdravotního stavu (dále jen „IPZS“) vycházel z nesprávné aplikace posudkových kritérií. Úvahy žalovaného k jednotlivým sporným ZŽP soud uvádí níže.
9. Soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

10. Soud zjistil ze zprávy dětské lékařky MUDr. H. z 16. 7. 2025, že u žalobce jde podle závěrů o motorickou dyskoordinaci, hypotonii, primitivní reflexy, těžkou krátkozrakost, stav po skleroplastice ODS, vývojovou dyspraxii, chronickou obstipaci a enkoprézu, izolovaný záškub během EEG, Aspergerův syndrom, dětskou emoční poruchu, horizontální nystagmus (kmitání očních bulbů) a ADHD.
11. Soud zjistil z doporučení školského poradenského zařízení SPC Zlín z 26. 6. 2024, že žalobce je žák se speciálními vzdělávacími potřebami a byla mu doporučena podpora asistenta pedagoga po celou dobu výuky a pobytu v družině a vybavení potřebnými kompenzačními pomůckami. Asistent měl se žalobcem procvičovat prvky prostorové orientace a samostatného pohybu.
12. Ve zprávě oční lékařky z 4. 4. 2025 jsou popsány těžká krátkozrakost, její operace v červnu 2020 a nystagmus (kmitání očních bulbů).
13. Soud zjistil ze zpráv MUDr. W. z psychologické a psychiatrické ambulance z 15. 4. 2025 a 15. 7. 2025, že u žalobce jde podle závěru zprávy o dětskou emoční poruchu a podezření na poruchu pozornosti. Podle diagnostického závěru z dubna 2025 jde o dětskou emoční poruchu, ADHD a je podezření na Aspergerův syndrom. Žalobce má komunikační problémy, je sociálně nezralý, křehký, úzkostný a vážně u něj složitější verbální vyjadřování.
14. Soud zjistil ze zprávy klinické psycholožky z 24. 3. 2025, že podrobně popisuje chování žalobce. Jako klinická diagnóza je uvedeno, že je samotářský, úzkostný a vyžaduje asistenci. Žalobce má problémy s výkonem fyziologické potřeby, má záchvaty zoufalství, je plačtivý a úzkostný. Podle rodičů si těžko zvyká na nové druhy jídel; vyhýbá se čištění zubů; nemá rád stříhání nehtů a u stříhání vlasů ječí; nedává najevo, že chce pochovat, pomazlit se, nemá zájem o dotyky; preferuje čtení knihy nebo práci na mobilu před sociální komunikací, nevyžaduje společnou hru s druhými; fixovaný je na maminku; chování je ovlivněno oční vadou; má problém zaměřit svou pozornost; občas se vyptává dokola na to samé; ihned opakuje slova a věty; příliš často mluví o tématech, která ho zajímají; řeč a konverzace bývá nepřiměřená situaci; řeč je mechanická a formální, užívá dospělý jazyk; nezajímají ho dětské hry a pohádky; vývoj probíhá ve skocích a nechce dělat věci do doby, dokud si není jistý, že je zvládne perfektně; velmi špatně snáší změny; má sklon k perfekcionismu; vyžaduje rituály; je často úzkostný nebo nervózní, střídají se u něho nálady bez zjevné příčiny; bezdůvodně se směje nebo pláče; neprojevuje strach; je roztěkaný a nevydrží delší dobu sedět a pracovat. Podle analýzy povahy dle rodičů a školy je samotářský, tichý, má špatnou sociální interakci, zvláštní oční kontakt, nedostatek přiměřených mimických výrazů a gest, stereotypní vokální hlasové projevy, echolálie, je pomalý a málo iniciativní, má odpor ke změně, má nízkou frustrační toleranci, má stereotypní senzomotorické aktivity, je neklidný a nesoustředěný ve škole; má zvláštní postoj a chůzi, nestabilní „hadrový“ postoj a vratkou chůzi po schodech, projevy úzkosti, náhlé záchvaty pláče, je ustrašený a podrážděný, má zažívací potíže, zácpu s únikem stolice; „poruchy jídla“, jí nečistě, jídlo mu padá všude kolem, jí hlavně lžící a vidličkou a nůž téměř nepoužívá; má nestálou pozornost, snadno odklonitelnou, nepřijímá pokyny nebo na ně reaguje opožděně. Měl problémy s jemnou motorikou, měl odklad školní docházky, má problémy s grafomotorikou a měl problém poznat první a poslední písmenka ve slově. Při vyšetření vývoje věku sedmi let plnil všechny požadavky pro věk 3-4 roky; pro věk 5-6 let žalobce nezvládal verbální vyjadřování nebo obtížné grafomotorické úlohy; pro věk sedm let žalobce splnil 10 úkolů z 12. Stav byl uzavřen jako porucha autistického spektra – Aspergerův syndrom a doporučeno bylo poskytnutí veškerých podpůrných opatření vzhledem k diagnóze, psychiatrická péče a

přiznání příspěvku na péči. Žalobce nebyl schopen pobytu ve zdravotnickém zařízení bez rodiče.

15. Soud zjistil ze zprávy dětské neuroložky MUDr. Š. z 27. 6. 2024, že žalobce chůzi zvládá, i když je zhoršená; anamnesticky jde o vývojový paleocerebellární syndrom. U žalobce jde o dyspraxii, těžkou krátkozrakost, dyslálii (poruchu artikulace) a obstipaci. Žalobce částečně nespolupracoval.
16. Soud zjistil ze zprávy neurologa MUDr. V. FN Olomouc z 29. 10. 2024, že jde o nález v normě, pokud jde o motoricky evokované potenciály dolních končetin.
17. Soud zjistil ze zprávy dětské neuroložky MUDr. S. z 26. 11. 2024, že u žalobce nejde o ložiskové či epileptogenní abnormality.
18. Soud zjistil ze zprávy dětské neuroložky MUDr. Š. z 6. 1. 2025, že žalobce byl objednáán na noční video-EEG.
19. Soud zjistil ze zprávy rehabilitační lékařky MUDr. Š. ze 7. 8. 2024, že žalobce má vadné držení těla, abnormality chůze a pohyblivosti, hrubě a jemně motorickou dyskoordinaci a dutinky nejasné etiologie v míše podle nálezu magnetické rezonance.
20. Soud zjistil z propouštěcí zprávy Sanatoria Klimkovice z 18. 4. 2024, že u žalobce byla mj. zjištěna hrubě motorická dyskoordinace, dyspraxie a pozvolnější psychomotorický vývoj. Žalobce pobýval v lázních s doprovodem. Žalobce potřeboval dopomoc při zapínání knoflíků, zipů a zavazování tkaniček; jídlo potřeboval nakrájet; osobní hygiena byla s dopomocí a jemná motorika neobratná.
21. Soud zjistil ze zprávy z komplexního vyšetření Nemocnice Agel Nový Jičín a. s. z 28. 4. 2025, že žalobce nuž nepoužívá, nezapne knoflíky, měl opožděný vývoj, obleče s potížemi rub – líc, zuby čistí s dohledem, v kolektivu je samotářský, má bezmléčnou dietu, ve škole má asistenta, má mozečkový syndrom, nízké pracovní tempo, poruchu pozornosti, neobratnou hrubou motoriku, motoricky neklidný spánek; po nasazení medikace přes noc tolik necestuje a spánek je klidnější. Žalobce má projevy hyperaktivity, pozornost osciluje, je nutné zopakovat úkoly, jde o chybovost v sluchové analýze, v řeči dyslálie. Zpráva podrobně popisuje oční vady a neschopnost fixace doleva. Žalobce má poruchu rychlých středových pohybů (dysdiadochokinéza). Podle psychologické zprávy z roku 2022 je celkový vývoj žalobce opožděný, nerovnoměrný a odpovídal ve věku 6,5 let věku 4-5 let; šlo o věkově nezralé seberegulační mechanismy, nebyly vytvořeny režimové návyky, žalobce měl dílčí specifika chování (chůze po špičkách, separační obtíže, dominovaly solitérní aktivity), ale bez jádrových příznaků socio-emočních deficitů. Podle psychologické zprávy z roku 2023 byly u žalobce průměrné intelektové schopnosti, vážlo složitější verbální vyjadřování v rozvinutých větách a osobnostně nebyly zvláštnosti.
22. Soud shledal napadené rozhodnutí jako nepřezkoumatelné. Žalovaný se nevyjádřil k právně významným námitkám žalobce, ke všem jeho postižením a k celému obsahu dostupných lékařských zpráv ve zdravotnické dokumentaci.
23. Vadou posudků o závislosti a napadeného rozhodnutí je, že přesvědčivě nevysvětlily, jak může žalobce v přijatelném standardu účelně zvládat při jeho postiženích sporné ZŽP. Napadené rozhodnutí dále neobsahuje přezkoumatelné úvahy, jestli péče o žalobce je mimořádná či nikoliv. Je třeba zohlednit vývojovou dysfázii žalobce, všechny jeho diagnózy a úroveň jeho psychomotorického vývoje.

24. Správní orgány použily jako klíčový důkaz a podklad rozhodnutí **posudky o závislosti**, které **nebyly úplné a přesvědčivé** a bylo namístě vyžádat jejich doplnění anebo srovnávací posudek jiného pracoviště IPZS či jiné posudkové komise.
25. Příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby [§ 7 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o sociálních službách“)], přičemž stupně závislosti jsou rozděleny podle počtu ZŽP, jež daná osoba není schopna zvládat (§ 8 odst. 2 zákona o sociálních službách). Základních životních potřeb, které jsou pro účely zjištění stupně závislosti osoby na pomoci jiné fyzické osoby posuzovány, je celkem deset: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost – ta se neposuzuje u dětí [§ 9 odst. 1 písm. a) až j) zákona o sociálních službách]. Obsah těchto ZŽP je konkretizován výčtem aktivit v příloze č. 1 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „vyhláška“).
26. Podle § 2a vyhlášky pro závěr, že posuzovaná osoba je při zajištění některé ze ZŽP závislá na pomoci jiné fyzické osoby, postačuje, pokud posuzovaná osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, která je pro schopnost zvládat danou ZŽP vymezena v příloze č. 1 vyhlášky.
27. Při rozhodování o příspěvku na péči je zásadním a rozhodujícím důkazem posudek závislosti osoby. Na posudek závislosti osoby na péči je podle konstantní judikatury třeba nahlížet jako na kterýkoliv jiný důkazní prostředek, neboť se sice jedná o tzv. „*povinný důkaz*“, nikoliv však o závazné stanovisko či závazný podklad rozhodnutí. Z toho důvodu není správnost posudku presumována, posudek proto podléhá hodnocení správního orgánu a nemůže být bez dalšího převzat jako pravdivý. Při rozhodování ve věci příspěvku však správní orgán neposuzuje věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti [srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) č. j. 3 Ads 77/2009-59 nebo č. j. 3 Ads 48/2009-104]. Při hodnocení posudku je proto podle rozsudku NSS č. j. 4 Ads 57/2009-53, stěžejní, že „posudková komise MPSV je při posuzování stupně závislosti [...] povinna vycházet ve smyslu § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách ze zdravotního stavu osoby doloženého nálezem ošetřujícího lékaře, z výsledku sociálního šetření a zjištění potřeb osoby, popřípadě z výsledků funkčních vyšetření a z výsledku vlastního vyšetření posuzujícího lékaře. Na takový posudek jako svou podstatou rozhodující důkaz je třeba klást požadavek úplnosti a přesvědčivosti. To v posuzované věci platí především pro řízení před žalovaným správním orgánem, jako orgánem odvolacím, pro jehož řízení a rozhodnutí byl posudek vyžádán. Obdobně je pak třeba posuzovat požadavky na tento posudek kladené v případném soudním přezkumném řízení.“ Samotná realizace tohoto požadavku pak dle rozsudku NSS č. j. 10 Ads 269/2018-29, v praxi spočívá v tom, že se posudková komise „musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaná osoba namítá, a vyjádřit se k její schopnosti zvládat veškeré aktivity vyjmenované u jednotlivých životních potřeb v příloze č. 1 vyhlášky, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Případnými spornými dílčími aktivitami se posudková komise musí detailně zabývat a své úvahy opřít o dostatečně zjištěný skutkový stav. Posudek je rozhodujícím důkazem v řízení o přiznání příspěvku na péči, pokud nevzbuzuje pochybnosti o své celistvosti a přesvědčivosti a neexistují jiné důkazy, které jeho správnost zpochybňují. V případě vzniku pochybností či nesrovnalostí

mezi podkladovou dokumentací, tvrzeními posuzované osoby a závěry posudkové komise je pak namístě provést osobní vyšetření posuzované osoby. Právě osobní posouzení, byť není obligatorní zákonnou podmínkou, by mělo být v podobných případech pravidlem a současně vhodným způsobem, jak takové pochybnosti vyvrátit (srov. rozsudek NSS č. j. 3 Ads 214/2014-25). Nenaplnění výše uvedených požadavků je vadou řízení před správním orgánem ve smyslu § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. V posuzované věci otázka vyšetření žalobce posudkovým lékařem nebo posudkovou komisí nebyla sporná.

28. Podle § 1 odst. 2 vyhlášky schopnost osoby zvládat ZŽP pro účely stanovení stupně závislosti se hodnotí **v přirozeném sociálním prostředí a s ohledem na věk fyzické osoby.**
29. Podle § 1 odst. 4 věty první vyhlášky za neschopnost zvládání základní životní potřeby se považuje stav, kdy **porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využívání běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku nelze zvládnout ZŽP v přijatelném standardu.**
30. Pojem „**přirozené sociální prostředí**“, ve kterém se schopnost zvládat ZŽP posuzuje podle § 1 odst. 2 vyhlášky a § 3 písm. d) zákona o sociálních službách zahrnuje rodinu a sociální vazby k osobám blízkým, domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost, a místa, kde osoby pracují, vzdělávají se a realizují běžné sociální aktivity.
31. Podle § 10 zákona o sociálních službách „u osoby do 18 let věku se při hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby podle § 9 odst. 1 a **při hodnocení potřeby mimořádné péče porovnává** rozsah, intenzita a náročnost péče, kterou je třeba věnovat posuzované osobě se zdravotním postižením, s péčí, kterou je třeba věnovat zdravé fyzické osobě téhož věku. Při stanovení stupně závislosti u osoby do 18 let věku se nepřihlíží k potřebě péče, která vyplývá z věku osoby a tomu odpovídajícímu stupni biopsychosociálního vývoje. Mimořádnou péčí se rozumí péče, která svým rozsahem, intenzitou nebo náročností **podstatně přesahuje** péči poskytovanou osobě téhož věku.“
32. V posuzovaném případě žalovaný neuznal žalobci zvládání sporných ZŽP orientace, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, komunikace a výkon fyziologické potřeby.
33. Soud zdůrazňuje, že **nemá** k dispozici zdravotnickou dokumentaci žadatelů o příspěvek na péči ani posudkové spisy a lékařské zprávy, ze kterých posudkoví lékaři vycházeli, s výjimkou těch, které jsou součástí správního spisu nebo které žadatel doložil soudu.
34. Žalovaný v návaznosti na posudek posudkové komise neuznal žalobci nezvládání **ZŽP tělesná hygiena.**
35. Podle přílohy č. 1 k vyhlášce za schopnost zvládat ZŽP tělesná hygiena se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. použít hygienické zařízení, 2. dodržovat tělesnou hygienu, mýt si a osušovat si jednotlivé části těla, 3. provádět celkovou hygienu, 4. česat se, provádět ústní hygienu, holit se.
36. Žalobce v žalobě namítal, že sám nedodržuje ani neprovádí tělesnou hygienu. Čištění zubů je natolik špatné, že žalobce má už nyní mnoho kazů. Dočišťování zubů je náročné, protože žalobce u toho „strašně vyvádí“, že ho to bolí a nespolupracuje. Pokud se žalobce myje sám, neumyje se a ručníky jsou viditelně špinavé. Žalobce je schopný napouštět do vany vodu 20-30 minut, ale nezvládne se sám umýt mycím prostředkem. Pokud aplikuje

mýdlo sám, to je všude a žalobce se sám sebe sotva dotýká. Žalobce se neumyje při úniku stolice a vše zajišťuje matka. Žalobce si neuvědomuje následky, například v podobě opruzenin. Když mu uniká stolice, musí matka žalobci dávat pleny. Žalobce si neuvědomuje, že má umazaná ústa nebo obličej od jídla, že má mastné vlasy, špinu za nehty a mezi prsty u nohou. Žalobci nevadí, že je špinavý (ruce, obličej, tělo, oblečení a spodní prádlo). Pokud by se žalobci matka nevěnovala, vedlo by to ještě k většímu poškození chrupu, kožním a infekčním onemocněním. Důvod nedodržování hygieny je čitelný z diagnóz.

37. Žalovaný v rozhodnutí o odvolání konstatoval, že není prokázán zdravotní důvod, pro který by žalobce nebyl schopen provádět hygienické úkony, včetně celkové koupele v rámci širší věkové normy.
38. Posudková komise uvedla, že u žalobce nebylo prokázáno snížení duševních kompetencí do pásma mentální retardace. Žalobce je schopen se dorozumět a porozumět, naučil se číst a psát, hraje hry na mobilu a dle závěrečného hodnocení ergoterapeuta se jedná o spolupracujícího kluka, který je schopen s mírnou slovní dopomocí zavázat si tkaničky přes mašličku, zapne si i menší knoflíky – prokazuje tak dostatečnou motorickou obratnost rukou ke zvládnutí ZŽP – oblékání a obouvání, tělesná hygiena a očista po velké potřebě. U žalobce se nejedná o inkontinenci, ale o obstipaci s doporučením dostatečného pitného režimu a vhodného složení stravy, což je zohledněno u ZŽP stravování, stejně jako potravinové alergie.
39. Soud ověřil ze záznamu ze sociálního šetření z 30. 4. 2024, že žalobce se zvládne opláchnout, snaží se sám i čistit zuby, ale matka mu je musí dočistit; při celkové hygieně mu matka pomáhá úměrně věku.
40. Soud dospěl k závěru, že žalovaný a posudková komise přesvědčivě nevysvětlily, jestli byly u žalobce prokázány při jeho diagnózách takové mentální a duševní schopnosti, aby zvládl účelně vykonat všechny aktivity ZŽP tělesné hygieny, ve společensky přijatelném standardu a s ohledem na jeho věk. Žalovaný nevysvětlil, jestli u žalobce jde o mimořádnou péči a dále, jestli je schopen si vyčistit zuby alespoň na pokyn. Podle instrukce¹ dítě ve věku žalobce má být schopno tuto ZŽP samostatně zvládat, bez dopomoci a bez účasti druhé osoby (srov. přílohu instrukce pro jednotlivé věkové kategorie). K tomu se napadené rozhodnutí nevyjadřuje a rovněž vůbec neporovnálo péči, kterou matka žalobci věnuje, s péčí, kterou věnují matky zdravým dětem stejného věku.
41. Další spornou ZŽP byla **orientace**. Podle přílohy č. 1 vyhlášky se za schopnost zvládat tuto ZŽP považuje stav, kdy osoba je schopna 1. poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, 2. mít přiměřené duševní kompetence, 3. orientovat se osobou, časem a místem, 4. orientovat se v přirozeném sociálním prostředí, 5. orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat.
42. Žalovaný v napadeném rozhodnutí poukázal na to, že žalobce má zrakovou vadu korigovanou brýlemi a je orientovaný ve svém přirozeném sociálním prostředí, má přiměřené duševní kompetence a nebylo prokázáno jejich snížení do pásma mentální retardace. Sluch je v normě. Žalobce v průběhu lázeňské léčby cvičil reakce i na nestabilních plošinách, zvládal jízdu a koordinaci na kole jak venku a ve velkém prostoru, tak uvnitř

¹ Instrukce náměstkyně pro řízení sekce sociálně pojistných systémů č. 15/2016 - Posuzování zdravotního stavu pro účely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, dostupná na www.mpsv.cz

kolem překážek a kuželek a prokázal dostatečné schopnosti nejen pohybové, ale i orientační, adekvátní širší věkové normě.

43. Žalobce v žalobě namítal, že napadené rozhodnutí je v rozporu s doloženými lékařskými zprávami. Není pravdivé tvrzení žalovaného, že ačkoliv žalobce při sociálním šetření s pracovníci úřadu práce nekomunikoval, schopnost komunikace prokázal komunikací s matkou a s terapeutem v rámci lázeňské léčby, se kterým spolupracoval a byl velmi aktivní. Žalobce je osmiletý chlapec s opožděným psychomotorickým vývojem, vidí asi na dva metry před sebe, kmitají mu zornice, takže nefixuje okolí a není možné ho pustit kamkoliv mimo známé prostředí; tomu má přizpůsobené podmínky ve škole. Žalobce má zakoupených několik speciálních pomůcek, aby se ve škole orientoval. Dále jsou po škole nalepené reflexní prvky, aby se nestalo, že by narazil do dveří nebo spadl ze schodů. Žalobce se nemůže nikde pohybovat bez doprovodu právě kvůli špatné orientaci. Pokud si žalobce není jistý, nepřiměřeně reaguje na běžné situace, a to i za přítomnosti doprovodu, ať už doma nebo ve škole. V lázních se žalobce orientoval pouze v přítomnosti matky. K tvrzení žalovaného, že žalobce v lázních zvládal jízdu na kole, je třeba zdůraznit, že šlo o speciálně upravené trojkolo, u kterého nehrozilo, že by žalobce spadl nebo došlo k nestabilitě a úrazu. Žalobci bylo trojkolo do budoucna doporučeno s tím, aby prozatím pořídili kolo odpovídající jeho věku, ale odebrali šlapadla, aby se dotýkal chodidly země a nedošlo k pádu kvůli dyskoordinaci pohybu. Nelze pominout tři oční postižení žalobce a jejich závažnost. Posudková komise vycházela ze zpráv oční lékařky, ale nezohlednila je. Žalobci bylo uznáno nezvládání orientace v řízení o průkazu osoby zdravotně postižené. Žalobce nezvládá aktivity ZŽP orientace bod 1, 4 a 5.
44. Soud ověřil ze záznamu ze sociálního šetření z 30. 4. 2024, že žalobce má od narození oční vadu a na obou očích má přes 10 dioptrií. Žalobce nosí brýle, ale ani s nimi nevidí dobře do dálky. Je třeba dávat pozor při pohybu žalobce a hlásit mu překážky, aby nikam nespádl a „nevletěl“. Žalobce stále dochází na oční cvičení dvakrát týdně. Žalobce vidí na čtení, když má knížku blízko očí.
45. Podle instrukce by žalobce ve věku osmi let měl být orientovaný osobou, místem a časem a trefit na známá místa. Přiměřenost duševních schopností se hodnotí ve vztahu k uvědomění si vlastní identity v prostředí a čase, ke schopnosti poznávat a řešit či rozhodovat obvyklé, každodenní situace, úkoly a problémy a ke schopnosti regulovat chování v přirozeném sociálním prostředí. Je třeba zohlednit úroveň psychomotorického vývoje, neurologická, psychiatrická a psychologická vyšetření, doložené známky opožděného vývoje s přihlédnutím k dalším poruchám, jako například poruchy chování a podobně.
46. Žalovaný těmito požadavkům instrukce nedostál. Vzhledem k listinám, které žalobce doložil, jsou zde důvodné pochybnosti ve smyslu § 3 správního řádu, jestli žalobce zvládá spornou ZŽP bez pomoci a nevyžaduje mimořádnou péči. Žalovaný dostatečně nevysvětlil, jestli žalobce má přiměřené duševní kompetence a jestli je schopen orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat přiměřeně svému věku a ve srovnání se zdravými vrstevníky. V napadeném rozhodnutí chybí úvaha o hodnocení potřeby mimořádné péče.
47. Podle přílohy č. 1 vyhlášky za schopnost zvládat ZŽP **oblékání a obouvání** se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem, 2. rozeznat rub a líc oblečení a správně je vrstvit, 3. oblékat se a obouvat se, 4. svlékat se a zouvat se, 5. manipulovat s oblečením v souvislosti s denním režimem.

48. Žalobce v žalobě namítl, že je schopen se obléct pouze tehdy, pokud má nachystané hromádky s oblečením. Žalobce nepozná rub a líc a která část trika je přední a zadní. Často má triko naruby nebo má oblečenou přední část na zádech. Nejedná se jen o trika, ale i o spodní prádlo či kalhoty. Veškeré oblečení je přizpůsobeno jeho vadám, a proto má vše na zip. Žalobce se v lázních zkoušel učit zavazovat tkaničky, ale vzhledem k jeho pozdějším afektivním záchvatům od toho ustoupili. Nebylo to doporučeno žalobci dělat ani ve škole, aby nebyl frustrovaný tím, že mu to nejde a ostatní na něho čekají. Stejný problém je i s knoflíky. Žalobce si nevšímá nečistot ani zápachu a nemá potřebu se v rámci denního režimu převlékat.
49. Žalovaný v napadeném rozhodnutí poukázal na přiměřené duševní kompetence žalobce. Nebyla prokázána mentální retardace. Žalobce je schopen se dorozumět a porozumět, naučil se číst a psát, hraje hry na mobilu a podle hodnocení ergoterapeuta byl schopen zavázat si tkaničky přes mašličku a zapnout i menší knoflíky; prokázal dostatečnou motorickou obratnost při oblékání a obouvání. Není zdravotní důvod, aby žalobce nebyl schopen se sám oblékat a obouvat, svlékat a vysvlékat adekvátně širší věkové normě a lze akceptovat, že někdy potřebuje pomoc, ale není tomu tak vždy.
50. Soud zjistil ze záznamu ze sociálního šetření z 30. 4. 2024, že žalobce se zvládne obléct a vysvléct sám; nezaváže si tkaničky, nezapne si knoflíky; mikiny a bundu si obleče, zip zapne; boty na suchý zip si obuje.
51. Podle instrukce by žalobce ve věku sedm a více let měl zvládat oblékání a obouvání sám bez pomoci. Zohledňují se zejména těžké duševní poruchy spojené se sociální dezintegrací s narušením stereotypů, mentální postižení a nevidomost. Přitom se posuzuje správnost vrstvení a rozlišení rubu a líce oblečení. Žadatel má být schopen manipulovat s oblečením v souvislosti s denním režimem, měl by být schopen řádného výběru oblečení a obuvi přiměřeně situaci nebo počasí.
52. Soud uzavřel, že žalovaný nezohlednil všechny podklady rozhodnutí a důkazy, opožděný vývoj žalobce a jeho reálné schopnosti při jeho nemocech. V napadeném rozhodnutí chybí úvaha o mimořádné péči, kterou matka žalobci dle svého tvrzení a doložených zpráv poskytuje. Naopak je na žalobci, aby prokázal své tvrzení o tom, že v lázních a ve škole ustoupili od zavazování tkaniček.
53. Za schopnost zvládat **ZŽP komunikace** se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. vyjadřovat se srozumitelně mluvenou řečí a dorozumět se jejím prostřednictvím s jinými osobami v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení, 2. chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv, 3. vytvářet rukou psanou krátkou zprávu, 4. porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům a zvukovým signálům, 5. používat běžné komunikační prostředky.
54. Podle záznamu ze sociálního šetření z 30. 4. 2024 žalobce komunikuje mluvenou řečí a dokáže sdělit své potřeby. Žalobce mívá asi jednou do týdne afektivní výpadky, kdy přestane mluvit, jen se dívá nebo se rozpláče. Asistentka ho bere pryč ze třídy a počkají, až to ustane. Při šetření žalobce s pracovníci úřadu práce nemluvil, neodpovídal, nereagoval, i když bylo zřejmé, že rozumí, díval se na ni a usmíval se. Žalobce při šetření řekl dvě rozvíte věty matce. Když matka s pracovníci úřadu práce přišla za žalobcem do dětského pokoje, seděl u stolu a sledoval videa v mobilu, na dotazy nereagoval, jen se podíval a usmál se. Žalobce mamince řekl, že je vybitý vysavač pod postelí. Po celou dobu byla kolem mladší sestra, která si chtěla povídat. Žalobce na ni nereagoval.

55. Podle napadeného rozhodnutí žalobce komunikuje s maminkou, sdělí své přání (chtěl něco sladkého). Žalobce komunikoval s terapeutem v rámci komplexní lázeňské léčby, spolupracoval s ním a byl na terapii velmi aktivní; u některých aktivit bylo třeba ho slovně brzdit. Žalobce se dorozumí a porozumí, naučil se číst a psát a hraje hry na mobilu. Žalobce má přiměřené duševní kompetence a nebyla prokázána mentální retardace, sluch je v normě.
56. Žalobce v žalobě namítal, že nezvládá aktivity pod bodem 1, 2 a 3, protože je se svojí anamnézou není schopen zvládat. Je třeba přihlédnout k celkovému stavu žalobce a ke zprávě speciálního pedagogického centra. Žalobce se neobejde bez pomoci matky a ve škole bez pomoci asistentky pedagoga.
57. Podle instrukce je u dětí ve věku sedm a více let hotový základní vývoj řeči. Dítě je schopno odloučit se od rodiče a umí se podřídit jiné dospělé osobě, nejen rodičům. Dítě je schopno používat mobil, počítat, učí se psát a zdokonaluje psaní.
58. Za neschopnost komunikace lze podle instrukce považovat stav, kdy osoba není schopna řádně vytvářet smysluplné mluvené a písemné zprávy a hovořit srozumitelnou řečí ani za použití pomůcek, pochopit obsah přijímaných a sdělovaných zpráv a dorozumívat se v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající jejímu věku a sociálnímu postavení. K neschopnosti komunikace mohou vést závažné duševní mentální poruchy, nejen mentální retardace, ale i jiná těžká psychická postižení.
59. Žalovaný v napadeném rozhodnutí nevysvětlil, jestli žalobce při jeho postiženích zvládá všechny aktivity ZŽP komunikace tak, aby odpovídala věku a sociálnímu postavení žalobce a nevypořádal se s podklady rozhodnutí a námitkami žalobce. Žalovaný v napadeném rozhodnutí nevyhodnotil mimořádnou péči, kterou žalobci věnují matka a asistent pedagoga.
60. Pro zvládání ZŽP komunikace nepostačí, když žalobce komunikuje s matkou. V jeho sociálním prostředí jsou i další členové rodiny, vrstevníci, spolužáci a další osoby ve školním prostředí, sousedi, personál ve sféře služeb atd.
61. Další spornou aktivitou byla ZŽP **výkon fyziologické potřeby**. Podle přílohy č. 1 k vyhlášce za schopnost zvládat ZŽP tělesná hygiena se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. včas používat WC, 2. zaujmout vhodnou polohu, 3. vyprázdnit se, 4. provést očistu, 5. používat hygienické pomůcky.
62. Podle sociálního šetření u žalobce přetrvává inkontinence stolice, necítí potřebu a nehlásí ji; pleny odmítá. Žalobce nosí do školy náhradní oblečení a v případě nehody ho asistentka převleče a umyje. Žalobce se sám nezvládne utřít. Žalobce problém řeší u lékařů už dva roky. Žalobce zvládá močení samostatně.
63. Podle napadeného rozhodnutí má žalobce přiměřené schopnosti zvládat výkon fyziologické potřeby, včetně čistoty po velké potřebě. U žalobce se nejedná o inkontinenci, ale o obstrukci s doporučením dostatečného pitného režimu a vhodného složení stravy, což je zohledněno v uznání nezvládání ZŽP stravování. Posudková komise uznala zvládání této ZŽP na rozdíl od IPZS v prvním stupni řízení.
64. Žalobce v žalobě namítal, že je třeba zkoumat nejen fyzické schopnosti, ale i schopnost uvědomění si nutnosti jejich naplnění co do intelektu a zrakové vady. Žalobce je odkázaný na cizí pomoc a v lékařských zprávách má zjištěnou enkoprézu.
65. Podle instrukce dítě ve věku sedmi a více let má být schopno samostatně zvládat výkon fyziologické potřeby a nepotřebuje již dopomoc s očistou. Přitom se podle instrukce hodnotí

Shodu s prvopisem potvrzuje Bc. A. V.

smyslové, mentální, duševní a tělesné schopnosti zvládat jednotlivé aktivity této ZŽP. Za neschopnost výkonu fyziologické potřeby lze pokládat stav, kdy osoba není schopna provést očistu po provedení fyziologické potřeby. Jde o provedení ve společensky přijatelném standardu adekvátně věku dítěte. U dětí je třeba posoudit mimořádnou péči matky, asistenta pedagoga a podobně, kterou musí věnovat při zvládání aktivit této ZŽP ve srovnání s vrstevníky.

66. Ke všem sporným ZŽP je namístě uvést, že podle instrukce je namístě přihlížet ke všem okolnostem věci a zohlednit rovněž údaje o návštěvě předškolního zařízení, ranou péči, narušení adaptivního chování, zvládání stravování, oblékání, tělesné hygieny, výkon fyziologické potřeby a komunikaci při nástupu povinné školní docházky, jestli jsou připomenutí a kontrola občasná, jestli jde u posuzované osoby o pervazivní vývojovou poruchu, jaké jsou přidružené poruchy, například chování, osobnosti atd., jaká je schopnost socializace a sociálního začleňování, jaký je defekt mentálních schopností, jestli jde o neznalost, nezkušenost, pohodlnost apod. Děti s lehkou mentální retardací si potřebné dovednosti osvojují pomalejším způsobem. Po nástupu povinné školní docházky zpravidla zvládají stravování, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu i komunikaci (srov. instrukci, čl. 5). Těmto požadavkům instrukce napadené rozhodnutí nedostalo a popsaná kritéria nevyhodnotilo.
67. Je třeba také vymezit přirozené sociální prostředí nejen bydlištěm, pracovištěm a/nebo školou dle § 2a vyhlášky. Obvyklým prostředím odpovídajícím věku je svět stejně starých dětí (srov. rozsudek NSS č. j. 8 Ads 271/2018-34, podle kterého „svět zdravých mladistvých a jejich běžné sociální aktivity nejsou vymezeny jenom pohybem po místě bydliště a školy, natož aby se omezovaly na schopnost trefit do své třídy a poznat rodiče a vyučující“ – u ZŽP orientace).
68. Dle judikatury NSS „obvyklost“ prostředí a situace je tedy třeba posuzovat ve srovnání se zdravými jedinci stejného věku. Pro závěr, že jedinec aktivitu nezvládá, je třeba, aby ji nezvládal ani v určitém přijatelném standardu, při zohlednění limitů daných jeho zdravotním stavem. Při hodnocení schopností žalobce zvládat jednotlivé ZŽP v obvyklém prostředí a situacích, jakož jeho schopnosti v nich přiměřeně reagovat, je bezpochyby nutné zohlednit všechny poruchy, kterými má žalobce trpět (obdobně srov. rozsudky NSS č. j. 5 Ads 80/2016-22 nebo č. j. 8 Ads 271/2018-34 aj. ve věcech žalobců s poruchou autistického spektra).
69. Při hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřebu se posuzuje, zda je fyzická osoba schopna rozpoznat, provést a zkontrolovat *správnost zvládnutí* základní životní potřeby (§ 2 odst. 1 vyhlášky).
70. Soud uzavírá, že žalovaný nezjistil skutkový stav v souladu s § 3 správního řádu, tj. tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti. V napadeném rozhodnutí chybí porovnání rozsahu, intenzity a náročnosti péče, kterou je třeba věnovat posuzované osobě se zdravotním postižením, s péčí, kterou je třeba věnovat zdravé fyzické osobě téhož věku (§ 10 zákona o sociálních službách).
71. Žalovaný a úřad práce mají povinnost poskytnout účastníkům řízení poučení o procesních právech a povinnostech, tj. zejména o povinnosti prokázat svá tvrzení zejména lékařskými zprávami a funkčními vyšetřeními a o tom, že úkolem posudkových lékařů není provádět primární klinická vyšetření, ta provádějí odborní lékaři, kteří k tomu mají přístroje a vybavení. Obdobně platí závěry rozsudků NSS č. j. 6 Ads 23/2011-60 nebo č. j. 6 Ads

57/2007-42, podle kterých „poučovací povinnost (...) je projevem ústavně zakotveného práva na právní pomoc, podle kterého má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Poučovací povinnost správního orgánu znamená především povinnost poskytnout dotčeným osobám poučení o právech a povinnostech vyplývajících z právních předpisů upravujících řízení před správními orgány. Poučovací povinnost týkající se otázek hmotného práva má své místo právě v řízeních, jejichž předmětem jsou sociální dávky (...), a to za předpokladu dodržení zásady rovnosti účastníků řízení a nestranného přístupu k nim.“

72. Správní orgán rozhoduje podle stavu ke dni vydání rozhodnutí, resp. ke dni, ke kterému posudková komise shromáždila podklady posudku o závislosti (§ 16a odst. 6 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení).
73. Přesvědčivost posudku o závislosti na pomoci jiné fyzické osoby záleží i v tom, aby byl dostatečně srozumitelný pro jeho adresáty a následný přezkum. Ten, kdo zdravotní stav posuzuje, si musí být vědom, že jeho role je především zprostředkující – má odborné informace srozumitelně a pokud možno komplexně vysvětlit „intelligentnímu laikovi“ tak, aby tento na jejich základě mohl o věci posuzované správně rozhodnout. Musí si přitom být vědom, že „intelligentní laik“ sice má duševní schopnosti porozumět těmto odborným informacím, ovšem pro jejich rychlé a patřičně důkladné pochopení mu chybí znalost širších souvislostí a celé řady základních principů, které odborníkovi připadají samozřejmé (srov. rozsudek NSS č. j. 2 Ads 17/2017-15).
74. Otázkou je, jestli byl žalobce řádně vyšetřen, byly stanoveny všechny diagnózy a určena léčba. K prokázání stupně závislosti je třeba doložit důkazy, kterými jsou pečlivě popsány lékařské nálezy z objektivních funkčních vyšetření. Je na žalobci, aby si zajistil podklady rozhodnutí – potřebná vyšetření (zejména psychologa, neurologa, psychiatra – viz instrukce), předložil je včas správním orgánům a prokázal, od kdy trpí kterou nemocí. Není úkolem posudkových lékařů provádět primární vyšetření. Jejich úkolem je hodnotit vyšetření odborných lékařů, psychiatrů a klinických psychologů.
75. Rozhodným (posuzovaným) obdobím, za které soud přezkoumával stupeň závislosti na pomoci jiné osoby a zdravotní stav žalobce, byla doba od března 2024 (podání žádosti) do vydání rozhodnutí o odvolání 13. 2. 2024 (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
76. I když jde o řízení na žádost a důkazní břemeno leží na žadateli, nezabývá to žalovaného a úřad práce povinností zjistit skutkový stav bez důvodných pochybností v souladu s § 3 a § 50 a násl. správního řádu a provést dokazování a rozhodnout v souladu se zákony, tím spíše, pokud žalobce vznesl konkrétní námitky (srov. rozsudky NSS č. j. 2 A 1105/2002-OL-22, č. 153/2004 Sb. NSS, č. j. 1 Azs 181/2018-29, č. j. 1 As 38/2023-57, č. j. 8 Ads 136/2019-38, č. j. 2 Ads 106/2015-31 a mnohé další).
77. Soud neshledal důvodnou obecnou námitku systémové podjatosti lékařské posudkové služby. Podle konstantní judikatury správních soudů skutečnost, že zdravotní stav posuzované osoby posuzovala posudková komise jako orgán Ministerstva práce a sociálních věcí případně Institut posuzování zdravotního stavu jako samostatný správní úřad, sama o sobě nečiní posudek neobjektivní a jako důkaz nepoužitelný. Objektivita posudkové komise je zajištěna především jejím složením. Jejími členy jsou nejen posudkoví lékaři a tajemníci z řad pracovníků ministerstva, ale i odborní lékaři jednotlivých klinických oborů, tedy osoby odlišné od pracovníků ministerstva. Skutečnost, že posudková komise je orgán ministerstva, není důvodem k pochybnostem o objektivitě jejích závěrů.

(srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Ads 4/2003-35 nebo rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci č. j. 60 Ad 1/2025-89, bod 31).

78. Z výše uvedených důvodů soud nenechal vypracovat znalecký posudek a napadené rozhodnutí žalovaného zrušil pro nepřezkoumatelnost a vady řízení a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení ve smyslu § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. V dalším řízení je žalovaný shora podaným právním výkladem podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán.
79. Soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobce žádné náklady řízení neuplatnil a neúspěšnému správnímu orgánu takové právo ve věcech sociální péče nepřisluší.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Olomouc 22. října 2025

Martina Rýznarová v. r.
samosoudkyně